

Ante Katalinić

DVA TIPA ATEIZACIJE

Želimo govoriti o dva tipa današnje ateizacije, tj. današnjeg širenja ateizma. Pripominjemo da u ovom prikazu ne želimo izlaziti iz današnjeg vremena niti, po mogućnosti, silaziti s domaćeg terena, a nastojat ćemo poslužiti se različitim materijalom, najviše onim koji nam je pri-skrbilo vlastito iskustvo.

Danas postoji više različitih tipova ateizma pa, prema tome, i više različitih tipova ateizacije. Međutim, zbog velikog utjecaja koji vrše na kršćanski narod, našu pozornost privlače ova dva tipa:

1) marksistička ateizacija, odraz marksističkog ateizma koji je službeni nazor na svijet istočno-evropskih zemalja i

2) ateizacija javnog života zapadnih civilizacija. Ta je ateizacija danas duboko prožela, penetrirala zapadne zemlje. Nastala je iz ateizma koji vuče korijenje iz raznih izvora: iz antropocentričkog humanizma, iz hegelovskih doktrina, iz evolucionističkog panteizma, iz Comteova pozitivizma, scijentizma, tehnicizma, također iz Feurebachova materijalizma, iz Nietzscheova bogoborstva, iz Sartreova egzistencijalizma itd ... Međutim, u istraživanje tih izvora ovaj čas niti želimo, a niti se možemo upuštati. Nas, naime, zanima samo činjenica i način kako se ateizacija javnog života zapadne civilizacije odrazila na našem terenu.

II

Mi smo u našim hrvatskim krajevima temeljito iskusili negativni utjecaj na religiju i od strane marksističkog ateizma i od strane ateizma kojim je impregniran javni život zapadnih civilizacija.

1) Utjecaj ateizma prvog tipa, marksističkog, možemo promotriti na primjeru Poljske. U onom neposrednom poslijeratnom razdoblju ta je ateizacija bila oštra, veoma oštra, nametnuta u školama, štampi i u javnom životu. Ali valjda baš zbog te surovosti i oštrote kršćanski se

narod toj ateizaciji odmah suprotstavio, pružio joj je snažan otpor, čvrsto protivljenje. Posljedica je bila: narod je grnuo u crkve, sjemeništa puna svećeničkih kandidata, redovnički novicijati puni, duhovnih zvanja obilje. Kardinal Wyszyński dobro je znao kakav je religiozni i moralni život na takozvanom kršćanskom Zapadu pa se jednom zgodom, kad je govorio o vjerskoj budućnosti svog naroda, duhovito izrazio: Više ini straha zadaje dolar nego rubalj. Negativni utjecaj ateiziranog javnog života zapadnih zemalja činio mu se opasnijim za vjeru poljskog naroda nego utjecaj službenog i administrativnog marksističkog ateizma.

Uostalom, dobro se sjećamo poslijeratnog razdoblja kad su naše crkve bile izvrsno posjećene, jednako kao i vjeronauk. Dobro pamtimo viijeme kad su sjemeništa bila pretijesna, kad su se zbog mnoštva duhovnih zvanja morala zidati nova redovnička sjemeništa i novicijati.

2) Ateizam ili ateizacija koja je u sedmom i osmom desetljeću prodrla k nama sa Zapada, svojim nutarnjim komponentama, a također svojim vanjskim izrazom, mnogo se razlikovala od marksističke ateizacije. I svojim utjecajem mnogo se razlikuje. Tu ateizaciju koja nije ni previše oštra, ni grubo nasrtljiva, ni sektaški fanatična mogli bismo ukratko ovako definirati: veoma oprezno, ali sistematsko potiskivanje stvarnosti nadnaravnog reda. Ta i takva ateizacija ušla je, u raznim formama i u raznim stupnjevima ali s velikom lukavošću, u mnoge, u sve regije kršćanskog života; ušla je i u svećeničke krugove i u redovničke zajednice. Često je njezin nastup bio blag i neprimjetljiv. Manifestirala se u različitim oblicima, od kojih bismo osobito morali izdvojiti i naglasti ova dva: a) rafinirano prekrajanje katoličkih vjerskih istina; b) potiskivanje života molitve. Očitovala se zatim u općoj laicizaciji i sekularizaciji, u što spada i ono ne baš tako bezazleno očijuvanje s pornografskim.

Ta je ateizacija u naše krajeve došla s takozvanog kršćanskog Zapada. Raznim putovima. Jedan od tih putova, kojim je ušla u naš crkveni život, jesu ideje koje su se mogle čuti na raznim zapadnim teološkim fakultetima, a koje nisu bile u skladu s naukom Crkve. Te su ideje već znale naći mogućnosti kako će doći k nama. Putove gubljenja vjere utirali su također knjige i članci koji su nam stizali sa Zapada od raznih Klinga i njima sličnih autora. Tip zapadne ateizacije ušuljao se k nama na mnoštvo drugih raznih načina. Možda će se nekome činiti čudno, a ipak je ovdje mjesto da se spomene skandal msgra Lefebvrea i skandali njemu sličnih reformatora. Definirali smo tip zapadne ateizacije kao veoma oprezno, ali sistematsko potiskivanje stvarnosti nadnaravnog reda. A ti tobožnji reformatori, uza sve lijepe riječi vraćanja na staro pravovjerje, praktički oštro negiraju nadnaravni karakter ustanove papinstva jer otkazuju posluš Kristovim namjesnicima. Petrovim nasljednicima. Otkloniti Petrovo svjetlo znači tapkati u tami, a danas to posebno znači biti u neprestanom riziku da se ne završi u jednoj ili drugoj suvremenoj idejnoj provaliji.

Konačno, poznato nam je da su naše granice prema inozemstvu otvorene, da mnoštvo naših ljudi radi u zapadnim zemljama, da velik broj naših turista posjećuje Zapad, pa je onda razumljivo da sve vrste negativnih zapadnih strujanja lako zahvaćaju i našu zemlju.

Posljedice te, sa Zapada importirane sekularizacije, laicizacije, ateizacije možemo lako uočiti u sve praznijim crkvama, osobito u sve slabijem posjećivanju vjeronauka. Međutim, najjasnije se te posljedice zapažaju u malim sjemeništima i novicijatima, gdje se broj kandidata katastrofalno smanjio. Izvori duhovnih zvanja kao da su presušili. Čini se da ćemo na tom polju vrlo brzo u stopu dostići Zapad.

III

Nekome će se možda činiti da je za ovaj negativni utjecaj koji je k nama došao sa Zapada preoštro upotrijebiti riječ: ateizacija. Da bi to radije trebalo nazvati sekularizacijom ili vjerskim indiferentizmom, liberalizmom itd. Međutim, za sve one pojave koje gledamo pred sobom, zar nisu izrazi sekularizacija, indiferentnost, liberalizam — preblagi?

Naziv »ateizacija« čini nam se adekvatnijim. Prvo, jer je onaj potpuno laicizirani, sekularizirani javni život zapadnih zemalja niknuo iz laznih ateističkih doktrina (kako smo ih čas prije nabrojili). Drugo, jer u onolikoj mjeri sekularizirani javni život logički i stvarno vodi u pravu ateizaciju. Treće, jer Hegelova filozofija, iz koje je današnje moderno doba sa svim svojim osnovnim komponentama manje-više proisteklo, silom svoje nutarnje logike i ne može drugdje završiti, makar i mimo volje svog autora, nego u ateizmu.

Točnost naših konstrukcija posve uvjerljivo potvrđuju razne anke- te i statistike iz Italije, Francuske, Njemačke, Nizozemske, Belgije... Gotovo svake godine čitamo kako u tim zemljama raste broj onih koji ne vjermju, osobito kako se osjetljivo povećava broj onih koji ne prihva- ćaju one vjerske istine u kojima se istaknutije naglašava nadnaravnost (npr. uskrsnuće našeg tijela, prekogrobni život itd.). Čitamo kako opada broj onih koji prakticiraju vjeru, kako se smanjuje broj djece koja se nose na krštenje, kako je sve manje brakova koji se sklapaju u crkvi. Što je sve to, ako ne ateiziranje?

Mislimo da s pravom možemo reći da je ta ateizacija prodršla i na lazna područja crkvenog života. Kako, inače, možemo rastumačiti čin- njenicu da u svim zapadnim zemljama svećenička i redovnička zvanja neprestano opadaju, i to vrlo rapidno i naglo!? Broj pripadnika ka- toličkih naroda neprestano se povećava, a broj svećenika, ne samo re- lativno nego i apsolutno, smanjuje. Kamo to vodi ako ne opadanju vjere, ako ne ateiziranju masa? Uostalom, svima nama višestruko iskus- t\o kaže da se proces kreće u tom smjeru.

Promotrimo samo jednu statistiku, onu koja nam govori o apsolut- nom padu članstva pojedinih redova u razdoblju od godine 1967. do go- dine 1980.!

	<i>God. 1961.</i>	<i>God. 1980.</i>
Benediktinci	12.070	9.681
Franjevci	26.940	21.066
Dominikanci	10.003	7.252
Isusovci	36.038	27.249
Salezijanci	22.626	16.932

Zar taj tako veliki i nagli pad, i to kod svih redova, smijemo nazvati samo rezultatima sekularizacije? Promotrivši te brojke u čitavom sklopu javnog života zapadnih zemalja i u kontekstu idejnih previranja u današnjem čovječanstvu, mislimo da ih moramo nazvati dokazima o ateiziranju, o ateizaciji koja je zahvatila vrijeme u kojem živimo.

Okrenimo se k samima sebi!

Prema nekoj anketi koja je provedena u Zagrebu 1975., vidi se da 93,0% ispitanih pripada religiji. Samo 5% deklarira se ateistima. Međutim, pripadnost Crkvi ne poklapa se s prakticiranjem vjere. Nedjeljom ih ide k sv. misi samo 11%, drugi veliki dio ide na misu samo povremeno, a 51% nikako ne ide na misu. Istina je, ima raznih razloga zbog kojih se ne prakticira vjera, ali nam ova statistika ipak prilično jasno kaže da je glavni protivnik kršćanstva ona naša nutarnja laicizacija, tj. sekularizacija onih koji sebe još nazivaju vjernicima, a koji su se ipak uputili putem koji ne možemo drukčije nazvati nego putem ateizacije.

IV

Posve je sigurno da marksistički ateizam svojim nasrtajem predstavlja veliku pogibelj za religiju u čitavom svijetu. Nikako ne želimo omalovažiti tu činjenicu. Ali nam se malo smiješnim čini ne vidjeti, ne uočiti pravi i glavni izvor suvremenog ateiziranja kršćanskog naroda. Taj glavni izvor je onaj drugi tip ateizacije koji kao takav nije upadno uočljiv, jer ne nastupa agresivno i nasrtljivo, ali koji je već u velikom stupnju uspio prožeti zapadnu civilizaciju i mnoge sektore života današnjih kršćana.

Toliko o dijagnozi.

Htjeli smo, ovaj put, samo ukratko nabaciti glavne misli o dva tipa današnje ateizacije. Dublje ulaženje u izvore i uzroke tih pojava ostavljamo za drugu prigodu.

A o terapiji?

Zasad, još kraće.

a) Kao u svakoj kritičnoj situaciji kršćanskog egzistiranja, tako i u ovoj mi kršćani katolici imamo kamo upraviti pogled. Znamo gdje ćemo, tražeći rješenje i izlaz, naći čvrsto uporište. Neprevarljivu istinu i sigurne odgovore na sva pitanja vjere i morala, što je prvi uvjet za pravilni rast Kristova otajstvenog tijela — Crkve, pružit će nam autentični tumač Kristove nauke, Kristov namjesnik, rimski biskup. Širenje zdrave Kristove nauke, pod vodstvom rimskog biskupa, spada među prve pothvate koje moramo poduzeti ako želimo da se zaliječe rane koje nam je zadala današnja ateizacija, bilo prvog bilo drugog tipa.

b) Suzbiti unutrašnju ateizaciju, sekularizaciju, laicizaciju, zar je to moguće bez iskrenog reahziranja života svetosti, savršenosti, na koji nas poziva Krist?! »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski« (Mt 5,48). Nije u pitanju neka apstraktna ideologija, nego egzistencijalna stvarnost. Radi se o inkorporiranju u Kristovo otajstveno tijelo. Radi se o sjedinjenju s Bogom. To se u prvom redu tiče crkvenih ljudi. Uspješno suzbijati modernu ateizaciju bez svetosti života svećenika i redovnika, bez njihova sjedinjenja s Bogom u redovitoj i žarkoj rao-

litvi, neće biti moguće. Osim redovitih sredstava vlastitog posvećenja, kao što su sv. sakramenti, molitva, služenje bližnjemu, pokora itd., danas moramo naglasiti osobito dvije pobožnosti: prema Euharistiji i prema Gospi. Euharistija je unutrašnja životna snaga Crkve. Marija direktno vodi Isusu, Bogu. Te su dvije pobožnosti od davnine bile karakteristične za katolicizam. Sv. Ivan Bosco smatrao ih je stupovima, osobitom snagom Crkve i pojedinaca. Pogotovo to vrijedi za današnjicu.

Ne mislimo reći da pokušaja suzbijanja nutarnje ateizacije nije bilo i da ih nema još i danas. Ima tih pokušaja, ima ih prilično jakih i snažnih. Međutim, zlo se čvrsto ukorijenilo, pa teška pitanja još uvijek ostaju otvorena.

V

Pokušali smo nabaciti nekoliko osnovnih misli za razumijevanje konkretnog životnog stadija kojim danas putuju ljudska zbivanja, a s njima i Crkva, stadija krize i neizvjesnosti. Dotaknuli smo se i pitanja izlaska iz krize. Na sve smo bacili vrlo kratki pogled. Nek to bude polazna točka za dublji silazak u problem.